

ORGAN DUO AT RIGA CATHEDRAL

RĪGAS DOMS. ĒRĢELES DĪVIEM

ILZE REINE AIGARS REINIS

What does it mean to us to play in duet?

It means four hands and four legs finding the right place on the four keyboards of the Riga Cathedral organ.

It means two individuals meeting in music with their own peculiar experience in solo performance and two ways of grasping the feminine and masculine worldviews.

It means the organ as an orchestra that can be played and is playing itself, adorns everything and is an adornment itself, it calls and bands together, it dreams and makes everything real. This is what a musician can do – and even more because there are two of us.

The album “**Organ Duo at Riga Cathedral**” represents classical music of the 19th and 20th centuries along with the newest Latvian organ music for organ duo, including pieces dedicated to the organists Ilze un Aigars Reinis. There is also the romantic orchestra music arrangement for the organ, thus revealing the power and extraordinary richness of sound the Riga Cathedral organ presents.

John Rutter (1945)

1. Variations on an Easter Theme 8:39

Gustav Merkel (1827-1885):

Sonata op.30 d-moll

2. Allegro moderato 4:55

3. Adagio 5:25

4. Allegro con fuoco 6:27

Imants Zemzaris (1951)

5. Bērniņas ainava/ Landscape of Childhood 4:31

Ilona Breģe (1959)

6. Fugue and Fantasy C-dur 14:27

Bedřich Smetana (1827-1885)

7. Symphonic Poem *Vltava* 15:59

Aivars Kalējs (1951)

8. Toccata C-dur 5:31

Kopā / Total: 66:20

Organ Duo Ilze Reine & Aigars Reinis

The organ duet by the contemporary British composer and conductor **John Rutter** (1945), **Variations on an Easter Theme** (first performed in 1983), is based on the 15th century theme *O Filii et Filiae* – a Christian hymn celebrating Easter and the resurrection of Jesus Christ.

It consists of a theme and seven variations; each variation demonstrates a different array of sonorities – the traditional melody is transformed by modern rhythms and harmonies, contrapuntal lines, texture and imitations, from a gentle lullaby and improvisatory vocalise to a vibrant dance and flourish of trumpets including a gentle, blues-inflected passage at the heart of the work.

Sonata op.30 by German composer **Gustav Merkel** (1827-1885) was composed for a composition contest in 1857 for a four-hand organ sonata consisting of three movements. The opus by Merkel won the prize as the best and the most suitable composition for an organ duet. It follows a three-movement structure: a blustering, dramatic Allegro, followed by a mellifluous, pastoral Adagio, and the Sonata culminates in a masterly written six-part fugue, where the texture of its counterpoint lines allows each organist to expose the active theme in a particular voice more than once. Supplementing each movement by an epigraph, which concretizes its figurativeness, the composer encourages listeners to spiritual reflection.

I - Allegro moderato

*My soul is downcast within me;
therefore I will remember you
from the land of the Jordan,
the heights of Hermon—from Mount Mizar.
Deep calls to deep
in the roar of your waterfalls;
all your waves and breakers
have swept over me.*

*By day the LORD directs his love,
at night his song is with me—
a prayer to the God of my life.
My bones suffer mortal agony
as my foes taunt me,
saying to me all day long,
“Where is your God?” (Ps.42:6-8,10)*

II - Adagio

*The LORD is my shepherd, I lack nothing.
He makes me lie down in green pastures,
he leads me beside quiet waters,
he refreshes my soul.
He guides me along the right paths
for his name’s sake.
Even though I walk
through the darkest valley,
I will fear no evil,
for you are with me;
your rod and your staff,
they comfort me. (Ps.23:1-4)*

III - Allegro con fuoco

*Why, my soul, are you downcast?
Why so disturbed within me?
Put your hope in God,
for I will yet praise him,
my Savior and my God. (Ps.42:11)*

Landscape of Childhood (2016) – a lyric miniature by **Imants Zemzaris** (1951) is permeated with sunlight and the tranquillity of pleasant memories. Calm, light waving of the major main theme transforms into a more agitated middle part. The recapitulation–coda is entwined with the initial serenity. The idyll of the early years in the final part of the opus manifests with intonations of the Latvian folk song *Kas dārzā* and the thumps of a steam train in the distance alludes to the disappearing childhood.

Fugue and Fantasy (2014) by Ilona Brege (1959) was written as a dedication to the organists Ilze Reine and Aigars Reinis, and to the monumental sound of the Riga Cathedral organ. The composer has described it thus: *Nevertheless, six lines of the score are quite enough to express the widest range of emotions we are capable of experiencing on earth. Freedom is a slogan of the 21st century, and it is the genre of fantasy where freedom is being tested more than anywhere else. The Fugue is based on two subjects: the first one is vigorous and intensive, while the second one is serious and tragic. The introduction of the first subject - quasi fanfare - is vital in the further development of the opus, though both subjects interact and contrast up to a point: there is no any real resolution. The Fantasy is written in three parts. After a sonoric transition, the second part brings in a light and lyrical melody born of the inverted introduction of the first subject of the Fugue. Both of the fugal subjects and the lyrical melody of the middle part are brought together in the reprise. The finale is bright and jubilant.*

Vltava (The Moldau) (1874) is one of the most remarkable and frequently performed tone poems of the famous Czech composer **Bedřich Smetana** (1824-1884) as well as one of the most successful pieces of descriptive music in European music. In his own words: *The composition describes the course of the Vltava, starting from the two small springs, the Cold and Warm Vltava, to the*

unification of both streams into a single current, the course of the Vltava through woods and meadows, through landscapes where a farmer's wedding is celebrated, the round dance of the mermaids in the night's moonshine: on the nearby rocks loom proud castles, palaces and ruins aloft. The Vltava swirls into the St. John's Rapids; then it widens and flows toward Prague, past the Vyšehrad, and then majestically vanishes into the distance, ending at the Labe (or Elbe, in German).

Smetana himself arranged the four-hands version of the *Vltava* for the piano, thus inspiring Aigars Reinis to transcribe the piece for two organists. The almost unlimited timbral variety of the organ of Riga Cathedral brings the performance nearer to the sound of a symphony orchestra.

Two words – joy and rejoicing – convey the mood of **Toccata** (2014) by composer **Aivars Kalējs** (1951). Intense playing with rhythms and time signatures, lines and musical texture let the organists be swept away in an ardent dialogue. According to the genre, a spirit of unrelenting movement, structured by elements of basso ostinato, has been sustained throughout the piece. A slightly lyrical middle section is shaped with cantilena in blending harmony of both organists. The reprise of the three-part form of the piece returns to the vigorous character of the Toccata's first part.

Ilze Reine, Ieva Rozenbaha
Translated by Gundega Upeniece

Aigars REINIS is one of Latvia's most interesting organists in artistic terms, and he is a member of professional choirs and early music ensembles. For many years, Aigars Reinis has performed with the Latvian Radio Choir as well as *Schola Cantorum Riga* and *Ars Antiqua Riga* vocal groups. He has conducted the Bank of Latvia Choir and taken part in international organ competitions in Lahti (Finland) and Erfurt (Germany). For more than ten years Aigars Reinis has served as an organist at St Anne's Church in Jelgava, and since 2013 he has been the chief organist at Old St Gertrude's Church in Riga. Aigars Reinis studied choir conducting and organ performance at Jelgava Secondary Music School. He continued studying organ performance with Professor Tālavdis Deksnis at the Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music, and received a master's degree in 2011. Aigars Reinis continued perfecting his organ skills by attending master classes held by Professor Ludger Lohmann (Germany), Hans-Ola Ericsson and Hans Hellsten (Sweden), and at the International Organ Academy in Uppsala.

(Orests Silabriedis)

Apart from being an organist and a choir conductor at St. John's Church in Riga since 1996, **Ilze REINE** is a well-known musician giving concerts on a regular basis and an educator at the Luther Academy of the Evangelical Lutheran Church of Latvia and the Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music. Along with her solo organ recitals, Ilze Reine collaborates with soloists and professional groups such as the Latvian Radio Choir and the State Academic Choir *Latvia*, and she participates in performances of Baroque music in the basso continuo group of the Chamber Orchestra *Sinfonietta Riga*. Ilze Reine has performed in Latvia, Germany, Hungary, France, Sweden, Spain and Russia. Ilze Reine studied the organ at the Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music with Associate Professor Larisa Bulava (master's degree in 1999) and at the Hochschule für Kirchenmusik, Herford (Germany) from 1993 to 1995. Ilze Reine has attended the master classes of Jon Laukvik, Ludger Lohmann, Ewald Kooiman and Olivier Latry as well as classes at Stuttgart Organ Academy and Haarlem Organ Academy. She has also mastered improvisation skills with Jürgen Essl and Peter Planavsky.

Organists Ilze Reine and Aigars Reinis have been performing together since 2009 and their duo recitals combine varied repertoire, surprising first performances and bright artistic performance. The organ duo has participated in international organ festivals in Liepāja, Dubulti and Riga, at the Zemgale Organ Days, and at concerts in churches in Riga, Latgale and Vidzeme.

This album has been recorded in Riga Cathedral. The Riga Cathedral organ is one of the most valuable organs in the world built in the Romantic era. It was built by E.F. Walcker & Co in 1883/1884. There are 124 registers, 4 manuals, a pedal and 6718 pipes of various sizes placed on 26 wind-boxes. The sound of the instrument has inspired both composers and audiences over the centuries, therefore the new musical compositions included in the CD have been created to reveal the properties of the instrument and its unique sound - the richness of stops, specific acoustics, and the sacral atmosphere of the Cathedral.

For organ specifications, visit
www.doms.lv

Ko mums nozīmē spēlēt duetā?

Tas ir – četras rokas, četras kājas, kas krustu šķērsu atrod savu īsto vietu uz Rīgas Doma ērģeļu četrām klaviatūrām.

Tā ir divu personību satikšanās mūzikā – kopā liekot gan katram savu solista pieredzi, gan vīrišķo un sievišķo pasaules redzējumu. Katra mākslinieka individuālā meistarība palīdz atklāt spilgtas ērģeļu skanējuma un repertuāra iespējas, kādas soloērģelniekam nav pa spēkam.

Tās ir ērģeles – orķestris, kas spēlē un spēlējas, rotājas un rotaļājas, sasaucas un apvienojas, sapņo un konstruē – viss, ko vien mūziķi var darīt, un vēl vairāk – dubultā!

Ērģeles diviem – tas ir albums, kurā līdzās 19. un 20. gadsimta klasikai skan jaunākā latviešu mūzika ērģeļu duetam, sacerēta īpaši Ilzei un Aigaram Reiņiem, kā arī romantiskās orķestra partitūras pārlikums, atklājot Rīgas Doma ērģeļu skanējuma spēku un nepārspējamo krāsu bagātību.

Pazīstamā mūsdienu britu komponista un diriģenta **Džona Ratera** (1945) **Variācijās par Lieldienu tēmu** (pirmatskaņojums 1983. gadā) izmantota 15. gadsimta latīņu himna *O Filii et Filiae*. Tā stāsta par Bībelē aprakstītajiem Lieldienu rīta notikumiem, paužot gaviles par Jēzus Kristus augšāmcelšanos. Skaņdarbu veido tēma un septiņas variācijas, kurās senā melodija sabalsojas ar mūsdienu ritmu un harmoniju saspēli. Variāciju gaitā melodijai pievienojas dažādas piebalsis un kontrapunktiskas līnijas, faktūras dubļumi un imitācijas, tēmai iegūstot rakstura un žanriskajā ziņā daudzveidīgu traktējumu - no maigas šūpladziesmas un improvizatoriskas vokālizes līdz ritmiski spraigai deļai un spožām fanfarām.

Vācu komponista un ērģelnieka **Gustava Merkela** (1827-1885) **Sonāte** op.30 komponēta 1857. gadā jaunradu konkursam, kura noteikumi paredzēja sacerēt trijdaļīgu ērģelsonāti diviem ērģelniekiem četrrocīgi. G. Merkela skaņdarbs tika atzīts par labāko un piemērotāko ērģelnieku dueta saspēlei. Dramatiskajai un brāžmainajai pirmajai daļai seko idilliski mierīgs un pastorāls *Adagio*. Meistarīgi veidots ir cikla vainagojums – fināla sešbalsīgā fūga, kuras kontrapunktisko līniju savijumi ļauj katram ērģelniekam vairākkārt izklāstīt aktīvo tēmu kādā no faktūras balsīm. Komponists katrai sonātes cikla daļai ir pievienojis epigrāfu, konkretizējot daļas tēlainību un aicinot klausītāju uz garīgu apceri.

I - Allegro moderato

*Kāpēc tu esi tik izmisusi, mana dvēsele, un tik nemiera pilna manī?
Viņam vēl pateikšos, savam glābējam un savam Dievam!
Mana dvēsele ir izmisusi, tāpēc es Tevi pieminu, būdams gan zemēs pie
Jordānas un Hermona kalnāja, gan arī Micarkalnā.
Vieni plūdi nomaina otru plūdus, Taviem ūdeņiem krācot.
Es saucu uz Dievu: „Mana stiprā klints, kāpēc Tu mani esi aizmirsis?
Kāpēc mans gājiens norit ciešanās un ienaidnieka spaidos?” (Ps.42: 6- 8,10)*

II - Adagio

*Tas Kungs ir mans Gans, man netrūks nenieka.
Viņš man liek ganīties zāļainās ganībās.
Viņš mani vada pie skaidra ūdens.
Viņš atspirdzina manu dvēseli un ved mani pa taisnības ceļiem
sava vārda dēļ.
Jebšu es arī staigāju tumšā ielejā, taču ļaunuma nebīstos,
jo Tu esi pie manis.
Tava gana vēzda un Tavs gana zizlis mani iepriecina. (Ps.23:1-4)*

III - Allegro con fuoco

*Kāpēc tu esi tik izmisusi, mana dvēsele, un tik nemiera pilna manī?
Ceri uz Dievu, jo es Viņam vēl pateikšos, savam glābējam un savam Dievam!
(Ps.42:12)*

Imanta Zemzara (1951) lirisko miniatūru **Bērnības ainava** (2016) caurstrāvo saulainums un gaišu atmiņu miers. Mažora pamattēmas klusinātais, līganais šūpojums pāraug vidusposmā ar satrauktāku gaisotni. Reprīzē – kodā atgriežas sākotnējais miers. Bērnu dienu idilli skaņdarba izskaņā akcentē latviešu tautasdziesmas *Kas dārzā* intonācijas un tālē nojaušamā mazbānīša duna – kā izgaistoša bērniība.

Komponiste **Ilona Breģe** (1959) speciāli šim ērģelnieku duetam un Rīgas Doma ērģeļu monumentālajam skaņojumam sacerēto **Fūgu un fantāziju** (2014) raksturo šādi: *Rakstot diviem ērģelniekiem, sešas rindiņas partitūrā ir gana daudz, lai izteiktu to emociju dažādību, ar ko ir pārpilna cilvēku dzīve uz zemes. 21. gadsimta iezīme ir tiekties pēc brīvības un tieši fantāzijā kā žanrā brīvības izpausmes iespējas ir neierobežotas. Fūga veidota no divām tēmām, kur pirmā ir enerģiska un spraiga, otrā – nopietna un traģiska. Pirmās tēmas sākums – “quasi” fanfaras ir ļoti būtisks tālākā skaņdarba dramaturģijā, lai gan tēmu mijiedarbība un kontrasts fūgā tikai*

eksponējas, īstu risinājumu nerodot. Fantāzija ir trijdaļīga. Jaunā, trauksmainā raksturā izskan fūgas otrā tēma. Vidusdaļā pēc sonoristiska pārejas posma gaiši liriskas noskaņas ienes jauna melodija, kuras sākums ir fūgas pirmās tēmas pamatintonācijas apvērsums. Fantāzijas reprīzē savijas gan abas fūgas tēmas, gan vidusdaļas liriskā melodija. Noslēgums ir gaišs un gavilējošs.

Slavenā čehu komponista **Bedržiha Smetanas** (1824-1884) simfoniskā poēma **Vltava** (1874) ir viens no skaistākajiem spilgtu melodiju piepildītiem skaņdarbiem Eiropas mūzikā. Komponists pats to raksturo šādi: *Kompozīcija attēlo Vltavas upes tecējumu, sākot no diviem maziem avotiem, aukstās un siltās Vltavas; no abiem strautiņiem veidojas viena upe, kuras plūdums ved caur mežiem un pļāvām, caur ainavu, kurā svin zemnieku kāzas, kur mēnesnīca apspīd nāru dejas un no tuvējām klintīm nolūkojas lepna pilis, cietokšņi un drupas. Vltava uzbango Sv. Jāņa krācēs, tad plašā plūduumā tuvojas Prāgai, aiztek garām Višegradai un majestātiskā tecējumā izgaist tālumā, līdz pat Elbai.*

B. Smetana pats izveidojis simfoniskās poēmas pārlikumu klavierēm četrrocīgi, tas rosināja Aigaru Reini veikt transkripciju diviem ērgelniekiem. Rīgas Doma ērģeļu izcilās, teju neierobežotās tembrālās iespējas ļauj kaut nedaudz tuvināties simfoniskā orķestra skaņējumam.

Komponista **Aivara Kalēja** (1951) **Tokātas** (2014) noskaņu var raksturot ar diviem vārdiem – prieks un līksme, tā ir spraiga spēle ar ritmiem un taktismēriem, līnijām un faktūrām, ļaujot vaļu ērgelnieku dueta aizrautīgam dialogam. Atbilstoši žanram, visa skaņdarba gaitā uzturēts nerimstošas kustības gars, ko sakārto basa ostinato elementi. Nedaudz liriskākā vidusdaļa iezīmējas ar kantilēnām melodijām abu ērgelnieku kopspēles vijumos. Trijdaļu formas reprīze atgriežas pie aktīvā, dzīvespriecīgā tokātas sākumposma rakstura.

(Ilze Reine, Ieva Rozenbaha)

Aigars REINIS ir viens no mākslinieciski intersantākajiem Latvijas ērģelniekiem un arī profesionāls koru un senās mūzikas ansambļu dziedātājs, viņš daudzus gadus ir Latvijas Radio kora mākslinieks un solists, vokālo grupu *Schola Cantorum Riga* un *Ars Antiqua Riga* dalībnieks. Dirigējis Latvijas Bankas kori. Piedalījies Lahti starptautiskajā ērģelnieku konkursā un Erfurtes konkursā Vācijā. Vairāk nekā desmit gadu Aigars bijis Jelgavas Sv. Annas baznīcas ērģelnieks un kopš 2013. gada – Rīgas Vecās Sv. Ģertrūdes baznīcas galvenais ērģelnieks. Jelgavas mūzikas vidusskolā Aigars Reinis mācījās kordirigēšanu un ērģeļspēli. Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā bija prof.T Dekšņa ērģeļklases students, 2001. gadā ieguva maģistra grādu. Papildinājis prasmes pie Ludgera Lomana, Hansa Ulas Eriksona un Hansa Helstena, piedalījies Uplandes starptautiskajā ērģeļakadēmijā.

(Orests Silabriedis)

Ilze REINE ir ne vien Rīgas Sv. Jāņa baznīcas ērģeliece un kora diriģente jau kopš studiju laika, bet arī regulāri koncertējoša mūziķe un pedagoģe LELB Lutera akadēmijā un Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā. Līdztekus ērģeļu solo programmām sadarbojas ar solistiem un Latvijas profesionālajiem kolektīviem – Latvijas Radio kori, VAK *Latvija*, piedalās baroka mūzikas atskaņojumos orķestra *Sinfonietta Rīga* basso continuo grupā. Koncertējusi Latvijā, Francijā, Vācijā, Ungārijā, Zviedrijā, Spānijā, Krievijā. Ērģeļspēli studējusi Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā pie asoc. prof. Larisas Bulavas (maģistra grāds 1999. gadā) un Baznīcas Mūzikas augstskolā Herfordē, Vācijā (1993 – 1995). Papildinājusi zināšanas Štutgartes ērģeļakadēmijas kursos, Hārlemas ērģeļakadēmijā u.c. pie Jona Laukvika, Ludgera Lomana, Evalda Koimana, Olivjē Latrī, improvizācijas prasmes apguvusi meistarklasēs pie Jirgena Esla, Pētera Pleņavska.

A photograph of a man and a woman performing on a grand piano. The man, on the left, is wearing glasses and a dark suit. The woman, on the right, has blonde hair and is wearing a dark, textured dress. They are both looking towards the right side of the frame. The piano is a dark wood grand piano with white keys. The background is slightly blurred, showing what appears to be a stage or rehearsal space with some equipment.

Ērģelnieki Ilze un Aigars Reiņi duetā spēlēja jau kopš 2009. gada, viņu programmas raksturo daudzveidīgs repertuārs, pārsteidzoši pirmatskaņojumi, spilgts māksliniecisks sniegums. Dueta koncerti izskanējuši Liepājas, Dubultu un Rīgas Doma Starptautiskajos ērģeļfestiivālos, Zemgales ērģeļdienās, koncertos Rīgas, Latgales un Vidzemes dievnamos.

Ieraksti albumam *Ērģeles diviem* veikti pie slavenajām Rīgas Doma ērģeļēm, kas pieskaitāmas pie pasaules vērtīgākajiem romantiskajiem instrumentiem. Tās 1883./1884. gadā uzbūvēja vācu ērģeļbūves firma E. F. Walcker & Co. Ērģeļēm ir 124 reģistri, 4 manuāļi un pedāļi, 6718 stabules, kas izvietotas uz 26 vējlādēm. Tas ir instruments, kas pāri gadsimtiem iedvesmojis izpildītājus un komponistus, arī kompaktdiskā iekļautie jaundarbi tapuši, ņemot vērā instrumenta un telpas neatkārtojamās skanējuma iespējas – reģistru bagātību, akustikas specifiku, sakrālo atmosfēru.

Ērģeļu dispozīcija atrodama www.doms.lv

